

Nr 524.

Av herr **Karlsson, Gustaf, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild avgift vid vissa investeringar (investeringsavgift), m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 220 med förslag till förordning om särskild avgift vid vissa investeringar (investeringsavgift) m. m. angivas i § 1 vissa namngivna företag, som skola vara befriade från den sålunda föreslagna investeringsavgiften. Ävenså angives i nämnda § att aktiebolag och ekonomisk förening, däri kommun äger mer än nio tiondelar av aktie- eller andelskapitalet, skola vara befriade från avgiften i fråga.

Det torde sålunda vara klart, att allmänna samlingslokaler, såsom folkets hus, bygdegårdar och ordenshus, anses skola erlægga investeringsavgift enligt den föreslagna förordningen.

Även om det med nödvändighet måste vara så, att en del inflationsdämpande åtgärder få en generell utformning och sålunda komma att drabba vissa rörelser och näringar mycket ojämnt och att det medför vissa svårigheter att göra undantag från generella bestämmelser, måste det dock ur allmännyttans synpunkt anses vara mycket olämpligt, att den ifrågasatta investeringsavgiften skall påläggas folkrörelsernas allmänna samlingslokaler.

Vi tillåta oss erinra om att riksdagen, på Kungl. Maj:ts förslag, alltsedan 1942 beviljat medel i form av bidrag och lån till allmänna samlingslokaler. På driftbudgeten ha sålunda till och med innevarande budgetår anvisats 3 000 000 kr. som bidrag och på kapitalbudgeten 21 000 000 kr. för lämnande av lån till uppförande av allmänna samlingslokaler. Dessutom har under senare år anvisats ett anslag på 15 000 kr. att lika fördelas mellan samlingslokalernas riksorganisationer, nämligen Bygdegårdarnas Riksförbund, Ordenshusens Riksförening och Folkets Husföreningarnas Riksorganisation. De sålunda lämnade anslagen jämte de uttalanden, som såväl vederbörande departementschef som riksdagen gjort om samlingslokalernas betydelse, måste väl tolkas så, att statsmakterna insett huru nödvändiga dessa lokaler äro i vårt nuvarande samhällsliv.

Utän tvivel ha också de medel, som anslagits till samlingslokalerna, varit till god hjälp. Vad som i detta sammanhang dock bör särskilt bemärkas är, att de anvisade statsmedlen endast äro en del av de belopp, som under samma tid hopbragts för att bereda folkrörelsernas organ såväl i tätorterna

som på landsbygden nödiga samlingslokaler. Fackföreningar, politiska organisationer och ideella sammanslutningar ha på ett stort antal platser organiserat en utdebiteringsverksamhet, genom vilken medlemmarna få lägga veckoavgifter — 10-öringar och 25-öringar — till det gemensamma företaget, till folkets hus, ordenshuset eller bygdegården. Även på andra sätt ha med stora uppoffringar och mycket arbete medel hopbragts för att samlingslokaler skola kunna anskaffas. Det har också blivit allt vanligare att industriledare och andra företagare ekonomiskt understödja tillkomsten av samlingslokaler i sina respektive orter. Tillkomsten av samlingslokal — eller modernisering av dylik lokal — har nämligen visat sig vara en av de nödvändiga förutsättningarna för erhållande av arbetskraft till industrierna och för att ungdomen i någon mån skall stanna kvar på landsbygden.

De kostnadsökningar, som ägt rum de senaste åren, ha emellertid vållat betydande svårigheter vid utförande av såväl nybyggnader som ombyggnader och reparationer. Känt är även att den investeringsbegränsning, som hittills måst ske, mycket hårt drabbat samlingslokalerna. De senaste åren har endast en mycket ringa del av de företag, som varit färdiga att sätta i gång nybyggnad — och vartill folkrörelsernas lokalorganisationer, kommuner och berörda företagare ständigt göra enträgna framställningar att få byggnadstillstånd — kunnat komma till utförande. Enbart inom Folkets Husföreningarnas Riksorganisation finnas nu projekterade ny-, om- och tillbyggnader på 216 platser för en beräknad byggnadskostnad av 119 766 000 kronor. På 12 platser har byggnadstillstånd erhållits efter den 30 juni 1951, eller beräknas tillstånd erhållas under 1952, för en beräknad byggnadskostnad på tillsammans 7 785 000 kronor. De föreningar, som sålunda erhållit byggnadstillstånd eller under 1952 beräkna erhålla dylikt, ha nu ett andelskapital på tillsammans 345 100 kr. Enligt gällande grunder beräkna samma föreningar erhålla statslån på sammanlagt 2 130 000 kr. Enligt förslaget till investeringsavgift skall på nämnda föreningar — för att de offra sig och uppföra samlingslokaler, vilka enligt samstämmiga uttalanden äro ett trängande samhälleligt behov — uttagas en avgift, som beräknas uppgå till 508 950 kr., eller betydligt mer än vad sagda föreningar under många års strävan hopbragt i andelskapital.

Som ett ganska belysande exempel på hur den föreslagna investeringsavgiften verkar vilja vi nämna förhållandet i Karlskoga. Byggnadsföreningen därstädes erhöll redan år 1939 ett anslag på 200 000 kr. av industrien på platsen. Då byggnaden beräknats kosta 2 000 000 kr. måste föreningen fortsätta en längre tid med uttaxering per vecka på medlemmarna och har på detta sätt erhållit ett andelskapital av 180 000 kr. Föreningen, som i år erhöll byggnadstillstånd på grunden till huset, hade för avsikt att uppföra detsamma utan statslån. Till det försämrade penningvärdet under senare år kommer emellertid investeringsavgiften och förtär både vad industrien

skänkt och föreningens hela andelskapital, och föreningen torde under sådana förhållanden bli tvingad begära statslån på omkring 500 000 kr., enär det är en tvingande nödvändighet att samlingslokalen i Karlskoga nu kommer till stånd.

Vad som sålunda gäller för folketshusföreningarna gäller i förhållande till sin omfattning även för bygdegårdarna och ordenshusen.

Den begränsning av uppförande av samlingslokaler i form av kvottilldelning, som vi i det föregående antytt, har visserligen vållat och vållar alltfört mycket stora svårigheter. Med denna metod ha dock icke berörda föreningar pålagts annan ekonomisk börda än vad som ligger i stegringen av byggnadskostnader och höjda priser på inventarier, men även dessa svårigheter äro av så betydande mått, att den föreslagna investeringsavgiften för dessa i särställning varande föreningar utan tvivel blir hart när omöjlig att bära. Detta så mycket mer som den föreslagna investeringsavgiften icke synes ha något direkt skattepolitiskt syfte, utan endast syftar till största möjliga investeringsbegränsning, vilket erfarenheten visar kan åstadkommas på berörda områden utan särskild skatt.

Enligt vår bestämda mening måste det synas orättvist att om kommunerna uppföra en samlingslokal, så skall ingen investeringsavgift erläggas, men om en förening — med stöd av stat och kommun — uppför dylik lokal skall investeringsavgift erläggas. Det är vår uppfattning att det hittills varit bäst såväl för folkrörelserna själva som för kommunerna och staten att folkrörelserna i stort sett påtagit sig uppgifterna att lösa samlingslokalfrågan å respektive orter och att kommunerna, utom i några undantagsfall, sluppit vara huvudmän för samlingslokalerna. Det skulle bli bitterhet och besvikelse hos det mångtaliga föreningsfolk, som påtagit sig tunga arbetsuppgifter, vilka i stället kunnat åligga kommunerna, därest dess verksamhet skall påläggas en särskild avgift när det gäller byggnation eller anskaffning av inventarier.

Det synes oss därför vara ett skäligt krav, att folkets hus, bygdegårdar och ordenshus undantagas från den i Kungl. Maj:ts proposition nr 220 föreslagna investeringsavgiften. Enligt vårt förmenande kunna inga större olägenheter i fråga om kontroll och dylikt uppstå genom att dessa kategorier av företag befrias från investeringsavgift. I varje fall torde det icke bli svårare att kontrollera det av oss förordade undantaget än när det gäller det i förordningen föreslagna undantaget, varigenom aktiebolag eller ekonomisk förening, däri kommun äger mer än nio tiondelar av aktie- eller andelskapitalet, blir befriad från den föreslagna investeringsavgiften.

Med stöd av det anförda hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta att § 1 i den föreslagna förordningen om särskild avgift vid vissa investeringar (investeringsavgift) måtte få följande lydelse:

Fysisk eller juridisk person, som under beskattningsår för vilket taxering till statlig inkomstskatt äger rum i första instans år 1953 eller 1954 verkställt investering av nedan angivet slag inom någon av förvärvskällorna jordbruksfastighet, annan fastighet eller rörelse och som icke är frikallad från skyldighet att erlägga sådan skatt för inkomst av samma förvärvskälla, skall i enlighet med vad i denna förordning sägs till staten erlägga särskild avgift (investeringsavgift).

Från avgiftsskyldighet som i föregående stycke sägs frikallas systembolag, som avses i förordningen angående försäljning av rusdrycker, Aktiebolaget Vin- och spritcentralen, Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet, Svenska skifferoljeaktiebolaget, Svenska spannmålsaktiebolaget, Aktiebolaget Svensk torvförädling, Aktiebolaget Cea-verken, Aktiebolaget Aerotransport och Aktiebolaget Atomenergi, så ock aktiebolag och ekonomisk förening, däri kommun äger mer än nio tiondelar av aktie- eller andelskapitalet, *ekonomisk förening, aktiebolag samt ideell förening, som äger och driver allmän samlingslokal i form av folkets hus, bygdegård eller ordenshus.*

Stockholm den 12 november 1951.

Gustaf Karlsson.

Birger Andersson.

Eric Ericson.

Fridolf Jansson.

*Hjalmar Nilsson
i Kramfors.*

Ivar Nilzon.

Karl H. Andersson.

E. Hj. Nyström.